

Guide

... til sikkerheds-
datablade

Denne **guide** er en introduktion til sikkerhedsdatablade

Det kan være svært at overskue et sikkerhedsdatablad. Hvilke punkter er vigtige, hvad skal man kigge efter, hvor skal man være særligt opmærksom, hvad kan man forlange af sin leverandør og hvad er vores erfaringer med sikkerhedsdatablade.

Guiden kommer omkring:

1. Hvad er et sikkerhedsdatablad og hvad skal det bruges til?
2. Hvad er de vigtigste punkter i et sikkerhedsdatablad?
3. Hvornår er der krav om et sikkerhedsdatablad?
4. Hvad kan man forlange af sin leverandør?
5. Hvor gammelt må et sikkerhedsdatablad være?
6. Hvem på virksomheden skal have adgang til sikkerhedsdatabladene?
7. Hvad er vores erfaringer med sikkerhedsdatablade?

Hvad er et sikkerhedsdatablad og hvad skal det bruges til?

Et sikkerhedsdatablad er et dokument, som samler alle informationerne om et kemisk stof eller blanding.

Det har et fast format med 16 hovedpunkter, hver med et bestemt antal underpunkter.

Formatet er lavet således, at man kan kigge i bestemte punkter for at finde information om f.eks. produktets farlighed, hvilke førstehjælpsforanstaltninger man skal bruge i tilfælde af uheld, eller hvad man skal gøre i tilfælde af spild.

Det indeholder også ofte mere komplekse informationer om produktets indvirkning på mennesker og miljø.

Det kan være svært at gennemskue oplysningerne i sikkerhedsdatabladene – hvad betyder produkternes mærkning samt indholdsstoffer fx i forhold den eventuelle indvirkning for mennesker samt miljø? Alle kemiske produkter i Dansk Kemidatabase er forsynet med en farvekode både i forhold til sundhedsfare og miljøfare, hvilket giver et hurtigt og letforståeligt overblik uden at brugeren skal have stor kemisk indsigt.

Hvad er de vigtigste punkter i et sikkerhedsdatablad?

Punkt 2 - fareklassificering og dets mærkning

Dette er det vigtigste punkt. Der vil man kunne finde de farepiktogrammer, signalord, faresætninger (H-sætninger), sikkerhedssætninger (P-sætninger) og supplerende faresætninger (EUH-sætninger), som gælder for produktet.

Man skal også være opmærksom på, at selvom der findes H-sætninger i både punkt 3 og 16, så har disse ikke nødvendigvis en stor betydning for produktets farlighed. Denne skal man altid finde i punkt 2.

Selvom der ikke er et farepiktogram, så kan produktet stadig være fareklassificeret. F.eks. så vil en fareklassificering som "Kan skade børn, der ammes" eller "Skadeligt for vandlevende organismer, med langvarige virkninger" ikke give anledning til hverken et farepiktogram eller et signalord. Her vil der dog fremgå en fareklassificering i form af hhv. H362 eller H412.

I andre tilfælde kan et produkt indeholde farer jf. dansk national lovgivning, som ikke fremgår af punkt 2.

Det kan f.eks. være et indhold af et kræftriskabelt stof fra den danske Kræftbekendtgørelse, som medfører en række pligter i Danmark bl.a. pligt til at substituere og anvendelsesbegrænsninger i forhold til unge under 18, samt gravide og ammende.

Et indhold af organiske opløsningsmidler vil kunne medføre pligter og vil også kunne påvirke brugeren uden, at der nødvendigvis fremgår en fare i punkt 2.

Punkt 3 - Indholdsstofferne

I punkt 3 kan man finde de "farlige" stoffer i produktet. Der er regler for, hvilke farer et indholdsstof skal have og hvilke mængder det skal indgå med for, at det skal nævnes i punkt 3, ligesom der er faste regler for, hvornår produktet skal fareklassificeres og mærkes baseret på indholdsstofferne (eller alternativt en test på produktet).

Et indholdsstof kan sagtens se farligt ud, men fordi indholdet i produktet er lavt, bidrager stoffet ikke til produktets mærkning.

Ligeledes er mange indholdsstoffer i punkt 3 ikke nødvendigvis ensbetydende med et fareklassificeret produkt.

Punkt 7 - Forholdsregler og opbevaring

I punkt 7.1 angives retningslinjer for, hvordan man kan arbejde sikkert med et produkt.

Det kan være, om man skal arbejde under god ventilation, om man skal holde produktet væk fra ild, varme og antændelseskilder eller om man skal passe særligt på indånding af dampe/støv eller lignende.

I punkt 7.2 angives opbevaringsbetingelserne, såsom opbevaringstemperatur, stoffer der skal undgås, eller om produktet skal opbevares under ventilation.

For at undgå læk eller reaktioner mellem emballage og det kemiske produkt, anbefales det normalt at opbevare produktet i dets originale emballage, men skulle man have brug for at omhælde produktet til en anden egnet emballage, skal man huske at mærke denne emballage med alle informationerne fra afsnittet om mærkning (punkt 2.2).

Punkt 8 - eksponeringskontrol og værnemidler

I punkt 8.1 angives grænseværdier for indholdsstoffer. Disse grænseværdier skal I forholde jer til i jeres kemiske risikovurdering, hvor produktet indgår.

En grænseværdi er ikke en "klar" grænse imellem sikkert og skadeligt. I Danmark arbejder vi efter forebyggelsesprincippet, om at man skal undgå unødigt påvirkning fra kemikalier, og dette kan godt være et niveau, som ligger under grænseværdien. Grænseværdien kan bruges som en indikator, om hvor man er og hvor langt ned man gerne skal.

I punkt 8.2. findes de anbefalinger til værnemidler, som man skal bruge for at beskytte sig.

Her kan man opleve at leverandøren ikke angiver et bestemt handskemateriale eller en bestemt filtertype til et filtrerende åndedrætsværn. Dette skal de faktisk ifølge REACH-forordningen, så det kan man udfordre dem på.

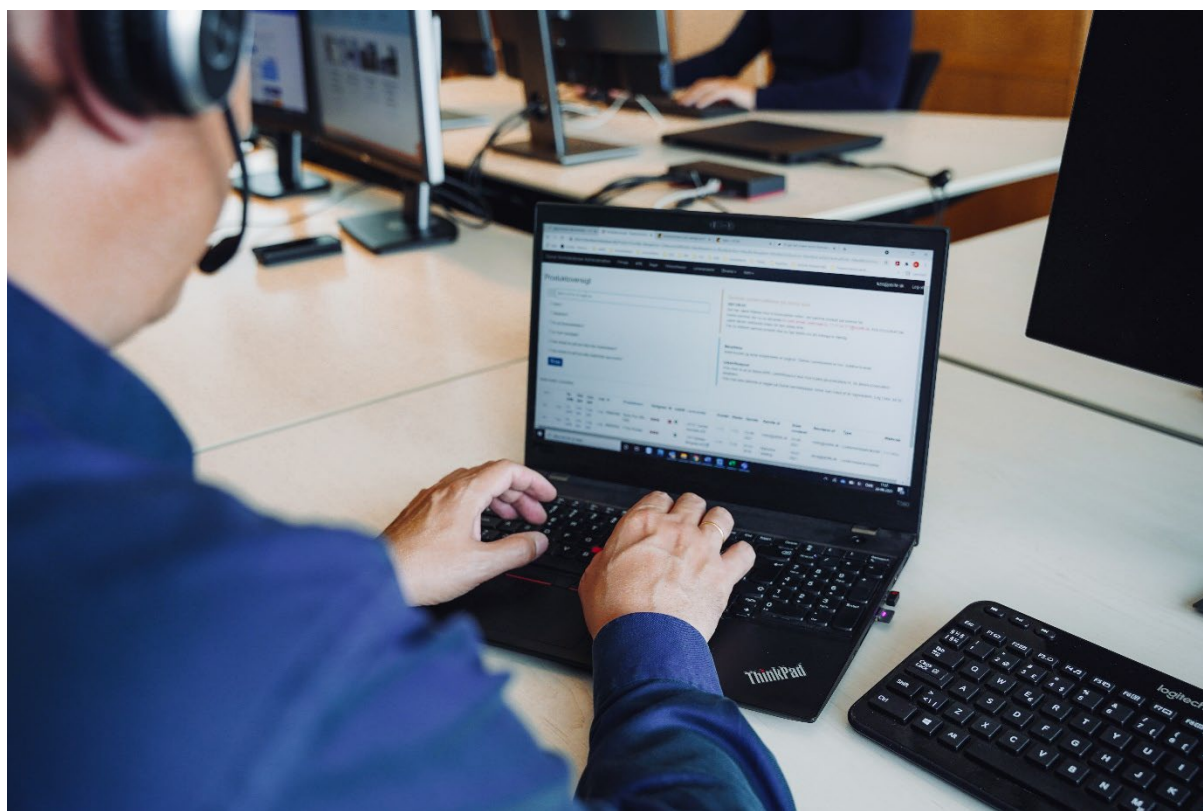
Man skal også være opmærksom på de ofte strengere krav til værnemidler, som gælder for kodenumererede produkter (MAL-kode). Disse er ikke altid afspejlet i sikkerhedsdatabladets punkt 8. Nogle leverandører angiver disse krav til værnemidler i punkt 15.1 i stedet og bibeholder de værnemiddelanbefalinger, som ville gælde uden for Danmark i punkt 8.2.

Punkt 15 -særlige bestemmelser

I dette punkt vil man ofte finde begrænsninger for anvendelse, referencer til lokal/national lovgivning.

Begrænsninger for anvendelse kan være unge under 18, som ikke må arbejde med produktet, medmindre det er en del af en uddannelse eller at der skal laves en kemisk risikovurdering før gravide og ammende må arbejde med produktet.

Referencer til national lovgivning kan være en reference til den danske Kræftbekendtgørelse, hvis produktet indeholder et stof fra Bilag 1 i denne bekendtgørelse. Dette resulterer i bl.a. substitutionspligt.

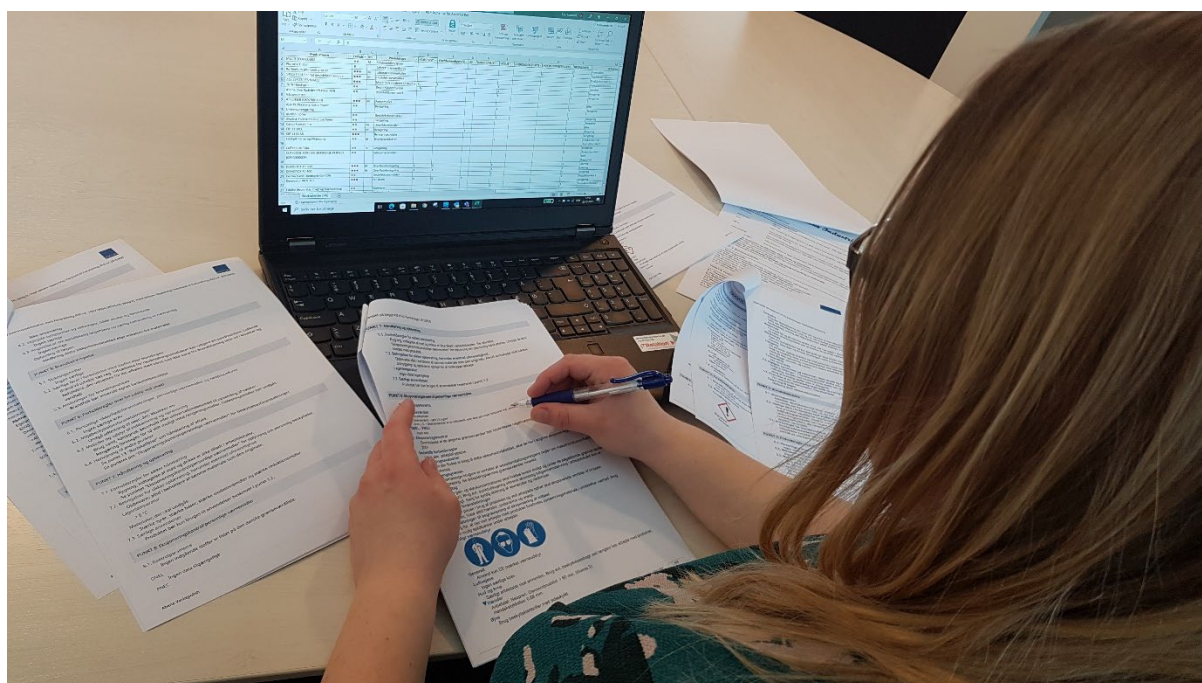

Dansk Kemidatabase giver dig hurtigt et overblik over mulige produkter som er omfattet af substitutionspligten ved at bruge søgefunktionen "Kræftlisten".

Hvornår er der krav om et sikkerhedsdatablad?

Der er krav om udarbejdelse af et sikkerhedsdatablad, hvis:

- et stof eller en blanding er fareklassificeret efter kriterierne i CLP (Europæiske regler for klassificering og mærkning af kemikalier) eller
- et stof er særligt miljøfarligt efter kriterierne i bilag XIII i REACH-forordningen (Europæiske regler om kemikalier) eller
- et stof er optaget på kandidatlisten (Liste over særligt problematiske stoffer).
- Hvis produktet opfylder ovenstående, så skal sikkerhedsdatabladet altid automatisk udleveres til kunden/brugeren.

Der er ligeledes krav om udarbejdelse af et sikkerhedsdatablad, hvis det ikke opfylder ovenstående, men i stedet indeholder:

- mindst ét stof over en bestemt grænse, der er farlig for menneskers sundhed eller miljøet
- mindst ét stof over en bestemt grænse, der har en særlig sundheds- eller miljøfare eller
- et stof, for hvilket der findes en dansk eller EU-grænseværdi

Hvis produktet opfylder ovenstående, så skal sikkerhedsdatabladet altid udleveres på anmodning til kunden/brugeren.

Hvad kan man forlange af sin leverandør?

I EU gælder REACH-forordningen og den definerer nogle krav til sikkerhedsdatablade:

- Sikkerhedsdatabladet skal være udarbejdet af en fagligt kompetent person (eller team).
- Det skal bestå af 16 punkter med et antal underpunkter i hver som defineret i REACH forordningens bilag 2.
- Sikkerhedsdatabladet skal være på et nationalsprog i det land, som produktet sælges i/til.
- Sikkerhedsdatabladet for et fareklassificeret produkt skal følge med en levering eller fremsendes før man modtager sit produkt, så man senest har sikkerhedsdatabladet samtidig med, at man modtager produktet.
- Hvis en leverandør ajourfører et sikkerhedsdatablad, skal leverandøren udlevere en ajourført version til alle tidligere modtagere, som har modtaget stoffet eller blandingen inden for de seneste 12 måneder.
- Leverandøren skal angive et handskemateriale og en filtertype til filtrerende åndedrætsværn, hvis handsker eller filtrerende åndedrætsværn angives som værnemidler, der skal bruges i punkt 8.2.

Der er dog nogle afvigelser fra ovenstående.

Hvis man køber sit produkt ved en leverandør udenfor EU+Norge, så er de ikke forpligtede til at følge Europæisk lovgivning, som beskrevet ovenfor. Dette betyder, at sikkerhedsdatabladet kan være på et andet sprog (ofte engelsk), og at formatet ikke følger antal punkter eller rækkefølgen af disse, som beskrevet ovenfor (f.eks. amerikanske sikkerhedsdatablade).

I de tilfælde, hvor du køber ved en leverandør uden for EU+Norge, så er du importør til EU og har forpligtelserne, som beskrevet ovenfor. Dette betyder, at du skal lave et sikkerhedsdatablad med de 16 hovedpunkter og de definerede underpunkter på et nationalsprog i de(t) land(e), som du vil bruge/sælge produktet i.

Kemikerne i Dansk Kemidatabase kan oversætte sikkerhedsdatablade til dansk med indarbejdelse af dansk lovgivning for kemiske produkter i de tilfælde, hvor den udenlandske leverandør ikke vil eller kan levere et sikkerhedsdatablad på dansk. Vi kan endvidere at udarbejde sikkerhedsdatablade på sprogene dansk, engelsk, norsk, svensk og tysk for kemiske produkter, som I selv fremstiller eller importerer fra andre lande med henblik på salg.

Hvor gammelt må sikkerhedsdatabladet være?

Et sikkerhedsdatablad skal være opdateret, men forskellige myndigheder har forskellige definitioner på, hvornår et sikkerhedsdatablad er for gammelt og skal opdateres. En god tommelfingerregel er, at sikkerhedsdatabladet ikke må være mere end to-tre år gammelt, ellers risikerer man, at man arbejder ud fra forældede oplysninger og måske introducerer unødige risici.

En leverandør behøver ikke ændre radikalt i et sikkerhedsdatablad hvert andet/tredje år, men de bør angive, at de har været igennem produktets sikkerhedsdatablad, og hvad de har ændret, hvis noget.

Med et Service- eller Service Plusabonnement bliver virksomhedens kemiske produkter gennemgået årligt. De nyeste sikkerhedsdatablade bliver indhentet via website, mail eller per telefon, hvorefter alle instruktioner gennemgås og opdateres ud fra nyeste oplysninger. Systemet gør dig desuden opmærksom på de løbende ændringer.

Hvem på virksomheden skal have adgang til sikkerhedsdatabladene og hvor længe skal de gemmes?

Alle medarbejdere på en virksomhed skal have adgang til sikkerhedsdatabladene. Sikkerhedsdatablade skal gemmes i virksomheden i 10 år efter den sidste anvendelse/levering af stoffet eller blandingen.

Dansk Kemidatabase giver medarbejderne let adgang til virksomhedens sikkerhedsdatablade samt til de kemiske risikovurderinger, instruktioner, instruktionsvideoer med mere fra PC, tablet, smartphones m.m.

Så snart I fjerner et kemisk produkt fra jeres adgang i Dansk Kemidatabase, ender det automatisk i jeres arkiv. Her kan I udover sikkerhedsdatabladet se, hvornår produktet er blevet gemt og slettet på jeres bruger samt se, hvilken afdeling produktet har været gemt på. Virksomheden kan på denne måde opfylde dokumentationspligten.

Hvad er vores erfaringer med sikkerhedsdatablade?

Baseret på vores arbejde i Dansk Kemidatabase ser vi en del fejl og mangler i danske sikkerhedsdatablade. Ofte skyldes det at man har lavet en oversættelse fra f.eks. engelsk uden at tage højde for dansk national lovgivning. Ofte overses blandt andet den danske Kræftbekendtgørelse eller bekendtgørelsen om kodenummererede produkter (MAL-kode).

Det medfører en risiko for at medarbejdere arbejder med et kræftriskabelt stof uden at vide det og dermed uden at tage de nødvendige forholdsregler.

Andre fejl kan være forkert klassificering af produktet baseret på indholdsstofferne eller manglende anbefalet anvendelse.

Det europæiske kemikalieagentur, ECHA, som er den øverste myndighed på området i EU, har undersøgt kvaliteten af sikkerhedsdatablade og fundet fejl og mangler i 50% af de 4500 undersøgte sikkerhedsdatablade.

Dansk Kemidatabases instruktioner er lavet ud fra kvalitetssikrede oplysninger – der er altså ikke tale om et automatisk udtræk af oplysninger fra produkternes sikkerhedsdatablade. Dansk Kemidatabases kemikere kvalitetssikrer sikkerhedsdatabladenes oplysninger og holder disse op imod diverse myndighedslister samt dansk arbejdsmiljølovgivning. Dette gøres for at fange størstedelen af sikkerhedsdatabladenes eventuelle fejl og mangler, så brugerne af Dansk Kemidatabase trygt kan tage udgangspunkt i disse, hvad enten det er i forhold til instruktion og oplæring eller udarbejdelse af de kemiske risikovurderinger.

Brug for mere viden?

Kig på [Dansk Kemidatabases hjemmeside](#) og læs om vores forskellige uddannelser og kurser. Vi udbyder bl.a. kurset:

Uddannelse – Håndtering af kemi på arbejdspladsen

Uddannelsen sætter fokus på kemikaliehåndtering på de danske arbejdspladser og behandle emner som anvendelsesbegrænsninger og instruktionskrav.

Deltagerne bliver klædt på til at håndtere kemiske produkter i deres hverdag, samt de krav til instruktion samt kemisk risikovurdering, det medfører.

Uddannelsen vil i overskrifter omhandle:

- Sundhedsfarer og eksponeringsveje
- Mærkning
- Værnemidler
- Anvendelsesbegrænsninger
- Instruktion og oplæring
- Kemisk risikovurdering

Med et abonnement på Dansk Kemidatabase får I adgang til over 20.000 produkter med tilhørende kvalitetssikret instruktionsmateriale samt sikkerhedsdatablade via QR-koder og stregkoder. Instruktionerne fylder kun to sider og er skrevet på forståeligt dansk. God hjælp i forbindelse med oplæring og instruktion af medarbejdere.

Brug
for
hjælp?

Vi sidder et hold
af kemikere
klar, hvis du har
spørgsmål.

Ring til os på

3010 9630

Eller send os en mail på

danskkemidatabase@joblife.dk

